

Голові разової спеціалізованої вченої ради з розгляду та захисту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії Міжрегіональної Академії управління персоналом, докторові економічних наук, професору Братусь Г.А.

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора економічних наук, професора Залуцької Христини Ярославівни на дисертаційну роботу Нікітіної Яни Олександрівни «Управління конкурентоспроможністю підприємств торговельної галузі в умовах цифрової економіки», подану до захисту у спеціалізовану вчену раду Міжрегіональної Академії управління персоналом» на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність теми дисертації, її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

Цифрові технології впливають на всі аспекти діяльності підприємств, від організації бізнес-процесів до взаємодії з клієнтами, що створює нові виклики і можливості одночасно. У цьому середовищі здатність підприємств ефективно адаптуватися та управляти своєю конкурентоспроможністю стає визначальним фактором їхнього довгострокового успіху.

Зміни, викликані цифровою трансформацією, формують нові умови конкуренції, що вимагають переосмислення традиційних підходів до управління підприємствами в торговельній сфері. В сучасних реаліях, коли інформація стає одним із ключових ресурсів, а споживачі отримують

доступ до широкого спектра пропозицій, ефективне використання цифрових інструментів та стратегічне планування є основою підтримки і зростання конкурентоспроможності. Особливо важливо, що такі умови підкреслюють необхідність комплексного підходу до управління, який враховує як технологічні, так і соціальні аспекти розвитку підприємств.

Тому, актуальність теми дослідження зумовлена нагальною потребою в розробці нових механізмів управління, здатних відповідати викликам цифрової економіки та забезпечувати підприємствам торговельної галузі ефективне протистояння ринковій конкуренції. Вивчення цих питань сприяє формуванню практичних рекомендацій, що можуть бути впроваджені у діяльність підприємств для підвищення їх адаптивності, інноваційності та загальної конкурентної позиції.

Крім того, актуальність дисертаційної роботи також підтверджується її виконанням згідно з планом науково-дослідних робіт ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом» за темою: «Удосконалення управління бізнес-процесами на підприємствах» (номер державної реєстрації 0121U000270), в межах якої автором обґрунтовано концептуальний підхід до удосконалення механізму управління конкурентоспроможності торговельної галузі в умовах цифрової економіки.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації Нікітіної Я.О., базується на комплексному застосуванні теоретичних і емпіричних методів дослідження, що забезпечує надійність і валідність отриманих результатів. Авторка систематично проаналізувала існуючі теоретичні підходи до управління конкурентоспроможністю, виявила їхні недоліки та

запропонувала нові концептуальні положення, що враховують особливості цифрової економіки. Такий підхід свідчить про глибоке розуміння предмету дослідження і сприяє формуванню науково обґрунтованих висновків.

Висновки дисертації підтверджуються результатами емпіричного дослідження, проведеного на основі реальної інформації з підприємств торговельної галузі. Запропонована методика оцінки рівня конкурентоспроможності пройшла практичну перевірку, що підвищує довіру до її ефективності та придатності для використання в управлінській діяльності. Крім того, висновки логічно впливають з аналізу отриманих даних і відповідають поставленим завданням, що свідчить про узгодженість дослідження.

Рекомендації, сформульовані в роботі, мають практичну спрямованість і відповідають актуальним потребам підприємств в умовах цифрової економіки. Вони розроблені з урахуванням специфіки торговельної галузі та можуть бути реалізовані на різних рівнях управління. Вірогідність їх досягнення підтверджується як теоретичною базою, так і емпіричними фактами, що дозволяє вважати їх цінними інструментами для підвищення конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку підприємств.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів, повнота їх викладу в опублікованих працях

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертаційній роботі Нікітіної Я.О., відзначаються високим ступенем обґрунтованості, що досягається завдяки системному застосуванню як теоретичних, так і емпіричних методів дослідження. Це забезпечує належний рівень вірогідності отриманих результатів та їх придатність до практичного використання.

Теоретична частина дослідження ґрунтується на глибокому аналізі сучасних наукових підходів до управління конкурентоспроможністю підприємств торговельної галузі. Авторка критично осмислила існуючі концепції, виявивши обмеження традиційних моделей в умовах цифрової трансформації економіки, та запропонувала вдосконалені концептуальні положення, які враховують специфіку цифровізації.

Особливої ваги дослідженню надає проведене емпіричне обґрунтування, засноване на даних із провідних торговельних підприємств, таких як АТБ, Сільпо та Rozetka. Наприклад, зафіксований рівень рентабельності продажів на рівні 1,85% у мережі АТБ у 2023 році демонструє ефективність застосування цифрових управлінських стратегій, що прямо корелює з авторськими висновками. Такий підхід дозволяє підтвердити гіпотези роботи на практиці й засвідчити їх актуальність у реальному бізнес-середовищі.

Запропонована методика оцінки рівня конкурентоспроможності пройшла апробацію на реальних даних, що посилює довіру до її ефективності. Результати її застосування підтверджують здатність знижувати витрати на 10–15% і підвищувати продуктивність на 25%, що є істотним чинником для прийняття управлінських рішень. Крім того, узгодженість між теоретичними положеннями та практичними результатами дослідження демонструє логічну завершеність наукового підходу. Наприклад, рекомендації щодо впровадження CRM-систем спираються на конкретні дані, які доводять можливість підвищення ефективності управління на 20–30% завдяки автоматизації.

Практична спрямованість рекомендацій у дисертації свідчить про її прикладну цінність. Запропоновані рішення не лише відповідають актуальним викликам цифрової економіки, а й враховують галузеву специфіку торгівлі, що дозволяє адаптувати їх до конкретних умов підприємств. Наприклад, рекомендації з оптимізації бізнес-процесів є

релевантними для компаній, що функціонують в електронній комерції, і сприяють посиленню їх конкурентних позицій.

Вірогідність реалізації запропонованих заходів підтверджується як теоретичними положеннями, так і фактичними даними. Зокрема, результати дослідження засвідчують, що підприємства, які впроваджують цифрові технології, демонструють зростання доходів на 15–20% у порівнянні з тими, що не використовують подібні інструменти. В результаті можна стверджувати, що розроблені рекомендації є реалістичними та здатні забезпечити сталий розвиток підприємств у довгостроковій перспективі.

Результати дисертаційного дослідження Нікітіної Я.О. викладено у наукових публікаціях з належною повнотою, що свідчить про системний підхід авторки до розкриття теми. Основні наукові положення та висновки, отримані в процесі виконання роботи, були апробовані на трьох наукових конференціях, що забезпечило їх обговорення в професійному середовищі, сприяло отриманню фахових зауважень та дозволило перевірити наукову цінність дослідження в умовах відкритого наукового діалогу.

Особливої уваги заслуговує той факт, що результати дослідження опубліковано у чотирьох наукових статтях, три з яких вийшли у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України. Одна зі статей опублікована у журналі, індексованому у базі даних Scopus.

Представлені у публікаціях результати охоплюють усі ключові складові дослідження: від аналізу теоретичних підходів до управління конкурентоспроможністю — до розробки авторської методології, проведення емпіричних досліджень і формування практичних рекомендацій. Така комплексність і логічна завершеність дозволяють зробити висновок про високу якість і повноту викладу наукових результатів.

Таким чином, опубліковані праці Нікітіної Я.О. демонструють не лише глибоке опрацювання теми, а й наукову новизну, достовірність та значущість одержаних результатів. Вони становлять вагомий внесок у розвиток наукової та прикладної бази в сфері управління конкурентоспроможністю підприємств, зокрема в контексті цифрової трансформації сучасної економіки.

Практичне значення і впровадження одержаних результатів дослідження

Достовірність наукових положень, сформованих автором у дисертації, підтверджується їх впровадженням у практичну діяльність установ. Розроблені практичні рекомендації прийнято до впровадження: ТОВ «ЕПІЦЕНТР К» при: формуванні та реалізації стратегій підвищення конкурентоспроможності на основі цифрових інструментів (довідка від 25.12.2024 № 187); ТОВ «ІМПОРТМАКС» при: розробці стратегічних підходів адаптації підприємств цифрової економіки, оптимізації організаційної структури та цифрової трансформації бізнес-процесів (довідка від 27.11.2024 № 27/11/24); ПрАТ «ВНЗ «Міжрегіональна Академія управління персоналом» при: підготовці програм навчальних курсів: «Управління конкурентоспроможністю підприємств», «Теорія організацій», «Основи управління бізнесом», «Економіка підприємства» (довідка від 10.10.2024 № 4158/1).

Оцінка ідентичності анотації та основних положень дисертації

Оцінка ідентичності анотації та основних положень дисертації Нікітіної Я.О. є важливим етапом у визначенні якості та цілісності дослідження. Анотація, як короткий виклад основних ідей, цілей, методів і результатів роботи, повинна чітко відображати суть дисертації та її наукову новизну. У даному випадку анотація містить ключові аспекти, які

розкривають основні положення дослідження, такі як актуальність теми, методологічний підхід, результати та рекомендації.

Також варто відзначити, що анотація не містить інформації, яка відсутня в основному тексті, що підтверджує її цілісність і повну відповідність змісту дисертації. Оформлення як самої дисертації, так і анотації здійснено відповідно до вимог чинного законодавства України, що свідчить про дотримання необхідних академічних стандартів. В цілому, така гармонійність між анотацією і основним текстом підтверджує важливість проведеного дослідження для наукової спільноти та його практичну цінність у сфері управління конкурентоспроможністю підприємств.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи, в цілому, змістовність і значущість наукового дослідження, обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій, слід відмітити ряд питань, що можуть бути предметом дискусії при захисті:

1. Конкурентні відносини - це система взаємодії між суб'єктами на ринку, що характеризується суперництвом за досягнення найкращих умов виробництва, збуту товарів, отримання прибутків та інших вигідних позицій. Тому, доречно було б на рис.1.1 (с.42) відобразити ці зв'язки двосторонніми стрілками.
2. На с.61 при уточненні терміну «оцінка», доречно було б взяти до уваги і порівняти із ним ще й зміст поняття «оцінювання», що дозволило б чіткіше виділити сутність і особливості поняття «оцінка», або зазначити прийняті у роботі співвідношення цих понять.
3. На с.109 зазначається, що важливим для конкурентоспроможності сучасного підприємства є його доступ

та виграш конкурентної боротьби за трудові ресурси. Відповідно, варто було б за результатами проведених досліджень у першому або другому розділах, виділити найважливіші детермінанти конкурентоспроможності сучасних торговельних підприємств.

4. На рис.3.1 (с.164) наведено перелік учасників і складових торгового процесу, але не відображено їх взаємозв'язок. Тому, варто було б або відобразити взаємодію, або уточнити назву рисунка.
5. Доречно було б звернути більшу увагу на аналіз впливу глобальних економічних коливань, таких як, кризи чи санкційні обмеження, на конкурентоспроможність підприємств торговельної галузі в цифрову епоху. Такий аспект міг би розширити практичне застосування розробленого механізму управління.
6. Слід було б глибше дослідити роль людського фактора, зокрема, рівень цифрової грамотності співробітників та їхню готовність до інноваційних змін, що значно впливає на ефективність впровадження цифрових інструментів на підприємствах. Відсутність цього аспекту може призвести до неповної картини управлінських процесів. Крім того, цікавим доповненням до дослідження могла б стати оцінка впливу культурних особливостей регіонів на адаптацію підприємств до цифрової трансформації. Адже регіональні відмінності у технологічній інфраструктурі та соціокультурних чинниках можуть суттєво змінювати ефективність управлінських рішень. Такий аналіз сприяв би більш диференційованим рекомендаціям для різних суб'єктів господарювання.

Однак, зазначені зауваження не впливають на високу оцінку дисертаційного дослідження Нікітіної Я.О., не знижують його наукової та

практичної цінності, а лише можуть слугувати предметом наукової дискусії.

Загальний висновок та оцінка дисертації

Дисертаційна робота Нікітіної Яни Олександрівни на тему «Управління конкурентоспроможністю підприємств торговельної галузі в умовах цифрової економіки» є самостійним і завершеним науковим дослідженням. Вона відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 № 26 (зі змінами), а також Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44. Авторка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки підприємства
та інвестицій

Національного університету «Львівська політехніка»

Х.Я. Залуцька

Підпис засвідчую